

SANASTO

Analytiikkaympäristö

Tietotekninen ympäristö, jossa voidaan tehdä systemaattista tietoteknistä analysointia erilaisesta datasta tai tilastoista.

<https://en.wikipedia.org/wiki/Analytics>

API-talous

API:t (Application Programming Interface) mahdollistavat eri ohjelmistojen välisen tiedonvaihdon. API-talous kuvaa liiketoimintaa, jossa eri ohjelmistojen välistä tiedonvaihtoa käytetään osana arvonaluomista.

<https://www.sofokus.com/fi/blogi/2018/09/13/api-talous-osaksi-liiketoimintaa/>

Asiakkaan tietojen hallinta

Kaikki asiakkaan sekä aiempaan että tulevaan asiointiin liittyvät tiedot.

Asiakkuudenhallinta

Asiakkuudenhallinta tarkastelee asiakkaan hyvinvointiin liittyviä ja siihen vaikuttavia tietoja kokonaisuutena. Tavoitteena on kohdistaa oikealle asiakasryhmälle tarkoituksenmukaiset palvelut tunnistettuun tarpeeseen, oikea-aikaisesti.

<https://opas.unaoy.fi/bin/view/Opas/Main>

Digitalisointialusta

Teknologinen alusta, joka mahdollistaa uusia kyvykkyyksiä, joilla käytössä olevat toimintamallit ja -prosessit voidaan digitalisoida ja automatisoida.

<https://xmpro.com/what-is-a-digital-business-platform-and-why-should-i-care/>

Horisontaalinen integraatio

Monitoimittajaympäristössä tapahtuvien palveluketjujen toteuttaminen yhteentoimivana kokonaisuutena.

<https://www.mbtmag.com/business-intelligence/article/13251083/horizontal-and-vertical-integration-in-industry-40>

Integraatiioväylä

Integraatiioväylä on keskitetty, luotettava viestiliikennepalvelu sekä joukko työkaluja, joiden avulla palvelua käyttävät tahot voivat siirtää viestejä eri tietojärjestelmien tai palvelujen välillä. Käytetään myös yleisesti termiä ESB (Enterprise Service Bus).

<https://wiki.eduuni.fi/pages/viewpage.action?pageId=48890430>

ISA-95 standardi

Standardi tarjoaa formaalin mallin tiedonvaihtoon tuotannonohjausjärjestelmien ja toiminnanohjausjärjestelmien välillä. Standardi ei ota kantaa toteutusratkaisuihin, joten mm. tietojen esitystavat, tiedonsiirtomenetelmät ja alustaratkaisut voivat vaihdella eri järjestelmätoimittajien välillä

<https://www.vttresearch.com/sites/default/files/pdf/workingpapers/2011/W172.pdf>

Standardin mukaisesti organisaation palvelutuotannon hallinta jakautuu ajallisiin vaiheisiin ennakoivasta toiminnan suunnittelusta tuotannon suunnittelun kautta tuotantohetken ohjaukseen ja takaisinkytkentänä takaisin suunnitteluun.

Kapasiteetinhallinta

Kapasiteetin hallinnalla tarkoitetaan toimintaa, jolla varmistetaan, että organisaatio maksimoi potentiaalisen toimintansa ja tuotantonsa kaikissa olosuhteissa.

<https://www.investopedia.com/terms/c/capacity-management.asp#:~:text=Capacity%20management%20refers%20to%20the,within%20a%20given%20time%20period.>

Loogisen tason tavoitearkkitehtuuri

Loogisen tason tavoitearkkitehtuuri kuvaa rakenteita, prosesseja ja elementtien jäsentymistä ja ratkaisumalleja, joilla tavoitearkkitehtuuri on tarkoitus saavuttaa.

https://www.jyu.fi/it/fi/tutkimus/julkaisut/tekes-raportteja/kokonaisarkkitehtuuri_luonnos_nurmi.pdf

Mallipohjainen kuvaaminen

Menetelmä tietojärjestelmien kehittämiseen, jossa kehitettävän järjestelmän toiminnalliset- ja tekniset vaatimukset kuvataan digitaalisella mallilla. Mallin avulla järjestelmän toimintaa voidaan analysoida ja simuloida ennen toteutusta varmistaen toteutettavan järjestelmän soveltuvuuden loppukäyttäjien tarpeisiin.

Master data

Master datalla tarkoitetaan dataa, joka on pitkäikäistä ja hitaasti muuttuvaa. Esimerkiksi asiakkaan tietoja talletetaan usein vuosia ja niihin tulee silloin tällöin muutoksia, mutta ei jatkuvasti. Tyypillisiä muita Master Data tietoja ovat tuotetiedot, organisaatitiedot, oman työntekijät sekä erilaiset koodistot. Master Data –tietoja on joskus kutsuttu termillä ”rekisteri”, esim. asiakasrekisteri tai tuoterekisteri.

<https://www.arihovi.com/mita-master-data/>

Master datan hallinta (MDM)

Master Data Managementilla tarkoitetaan (MDM) yrityksen ydintiedon hallintaa, tai liiketoimintakriittisen perustiedon hallintaa, jossa avain on tiedon omistajuudessa. MDM käsittää tiedonhallinnan prosessit, linjaukset, standardit ja välineet, joiden avulla organisaatio varmistaa yrityksen tiedon yhdenmukaisuuden, hallinnan, totuudenpitävyyden sekä vastuunjaon.

<https://www.itewiki.fi/opas/master-data-management-mdm/>

Muutosjoustavuus

Muutosjoustavuus (tietojärjestelmäarkkitehtuurissa) tarkoittaa sitä, että sekä ennakoimattomat toiminnan muutokset että ennakoimattomat teknologian muutokset voidaan toteuttaa joustavasti ja siten, että niistä ei aiheudu merkittävää lisätyötä muihin tietojärjestelmiin.

Palveluketju

Tietylle asiakasryhmälle tarkoitettujen perättäin tai osin yhtäaikaisesti toteutuvien palvelujen muodostama kokonaisuus.

<https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/DownloadProposalAttachment?attachmen tId=15154>

Palvelukokonaisuus

Asiakkaan palvelutarpeeseen tai asiakasryhmän tarpeisiin perustuva, useista palveluista koostuva kokonaisuus, jonka järjestämiseen, tuottamiseen tai toteuttamiseen voi osallistua yksi tai useampi toimija

<https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/DownloadProposalAttachment?attachmen tId=15154>

Palvelupolku

Asiakkaan palvelutarpeeseen perustuva suunnitelmallinen, yksilöllisesti toteutettava ja vaiheittain etenevä kokonaisuus, joka koostuu useista eri palveluista tai palveluprosesseista

<https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/DownloadProposalAttachment?attachmentid=15154>

Palveluntuottaja

Sosiaali- ja terveystalvvelujen antaja, joka saa aikaan sosiaalipalveluja, terveystalvveluja tai sosiaali- ja terveydenhuollon yhteisiä palveluja joko toimimalla itse sosiaali- ja terveystalvvelujen toteuttajana tai tilaamalla ne muulta palveluntoteuttajalta

<https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/DownloadProposalAttachment?attachmentid=15154>

Palvelutuotanto

Organisoitu toiminta, jolla vastataan asiakkaan palvelutarpeeseen

<https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/DownloadProposalAttachment?attachmentid=15154>

Palvelutuotanto

Menetelmä, jolla yhtenäiset palveluketjut ja palvelut voidaan toteuttaa asiakkaille.

Palvelutuotannon ohjaus

Menetelmä, jolla monitoimittajaympristss yhtenäinen palvelutuotanto voidaan toteuttaa tietojärjestelmien välillä.

Pivittistoiminnan ohjaus

Pivittistoiminnan ohjauksella tarkoitetaan toimintayksikön tarpeisiin suunniteltua tietojärjestelmää, jonka avulla yksikkö voi keskitetysti hallinnoida päivittäiseen toimintaan liittyviä resurssi- ja kapasiteettitarpeita. Pivittistoiminnan ohjauksessa hyödynnetään aikaisemmin tehtyjä toiminnan ja tuotannon suunnitelmia ja sovitetaan ne tuotantohetkell käytössä olevaan resursointiin.

Referenssidata

Marittelee rakenteen, assosiaatiot ja sallitut tietosisällöt käytettävälle tiedolle.

Resurssi

Resursseina pidetään kaikkia tekijöitä, joita yritys kytt tuotantopanoksena omassa tuotantoprosessissaan. Resurssit voidaan jakaa taloudellisiin resursseihin (esim. poama), fyysisiin resursseihin (esim. koneisto), henkilöstöresursseihin (esim. työntekijöiden ja esimiesten taidot) sekä yrityksen resursseihin (esim. logistiikkajrjestelmt). Tämän lisäksi resurssit voidaan jakaa aineellisiin ja aineettomiin resursseihin. Aineellisiin resursseihin kuuluvat esimerkiksi koneet ja työntekijät. Aineettomiin resursseihin sisältyvät puolestaan esimerkiksi lisenssit,

asiantuntijuus, ideat, innovaatiokyky, tieteelliset sekä tutkimus- ja kehittämistaidot, yrityskulttuuri ja yrityksen maine.

<http://st.merig.eu/index.php?id=123&L=2>

Resurssitietojen hallinta

Hallinnoi, koostaa ja tarjoaa organisaation palvelutuotannossa tarvittaviin resursseihin (kts. Resurssi) liittyvät tiedot.

Säännöstö

Noudatettavien sääntöjen kokonaisuus.

<https://fi.wiktionary.org/wiki/s%C3%A4%C3%A4nn%C3%B6st%C3%B6>

Tietosisältöjen hallintakerros

Tietosisältöjen hallintakerros sisältää master- ja referenssidatan hallinta palvelun (Master Data Management, MDM), asiakkaan tietojen hallinnan ja resurssitietojen hallinnan.

Toiminnan suunnittelu

Tällä tarkoitetaan organisaation palvelujen toteuttamisessa tarvittavien toimintojen ennakoivaan ja pidemmän aikavälin suunnitteluun tarkoitettuja järjestelmiä.

Toiminnan ohjaus

Toiminnan ja resurssien sekä palvelujen suunnittelu, seuranta ja ohjaus siten, että organisaation tai palvelukokonaisuuden tavoitteet voidaan saavuttaa luotettavasti ja turvallisesti optimikustannuksin.

Toiminnanohjaus on kokonaisnimike eri tasoilla toteutuvasta ja eri kohteisiin kohdistuvasta toiminnan tapahtumahetken ohjauksesta.

Toiminnanohjausjärjestelmä

Yrityksen keskeisiä toimintaprosesseja ja niihin liittyviä tietosisältöjä hallinnoiva tietojärjestelmä.

Toimintaprosessit

Toimintaprosessien avulla kuvataan organisaation yhteiset toimintatavat ja niihin liittyvät vastuut.

<https://www.karelia.fi/toimintaprosessit/>

Tukiprosessit

Tukiprosessit avustavat ydinprosesseja ja mahdollistavat arvontuotannon. Tukiprosessin tunnistaa siitä, että se tuottaa arvoa sisäisille asiakkaille, ei suoraan ulkoisille. Tukiprosessien tuotokset muodostavat resursseja ydinprosessien suorittamiseksi, muun muassa taloudesta, henkilöstöstä tai tietotekniikan kyvykkyyksistä huolehtimisen muodossa. Vaikka nämä prosessit eivät tuotakaan arvoa suoraan asiakkaalle, ne eivät ole yhtään vähemmän tärkeitä. Päinvastoin, ne nähdään usein kriittisinä prosesseina, jotka muutostilanteissa on aina ensin laitettava kuntoon, ennen kuin päästään panostamaan muihin asioihin.

Lähde: <https://www.arter.fi/prosessiarkkitehtuuri/>

Tukiprosessit avustavat ydinprosesseja ja luovat edellytykset niiden toiminnalle. Tukiprosesseilla on yleensä vain sisäisiä asiakkaita. Tukiprosesseja ovat muun muassa hallinnolliset toiminnot, kuten henkilöstöhallinto sekä osaamisen ja toimintojen kehittäminen.

Lähde: JHS152

Tuotannon kehittäminen

Tuotannon kehittämisessä organisaatio pyrkii tehostamaan palvelutuotantoaan. Tyypillisiä toimintatapoja tämän toteuttamiseen ovat nykyisten toimintamallien analysointi ja niistä tunnistettujen puutteiden korjaaminen sekä vaihtoehtoisten toimintamallien ja toiminnan resurssien käytön simulointi ja analysointi.

Tuotannon suunnittelu

Katso kohta päivittäistoiminnan ohjaus.

Tuotannon ohjaus

Tuotannonohjauksella tarkoitetaan tietojärjestelmäarkkitehtuurin tarjoamia tukipalveluita, joiden avulla arkkitehtuurin eri osat (erillishankittavat tietojärjestelmät) kykenevät toimimaan saumattomasti yhteen. Se on joukko arkkitehtuurissa olevia suunnitteluperiaatteita ja niihin liittyviä tukipalveluita, jotka muodostavat kokonaisuuden.

Tuottajaorganisaatio

Sosiaali- ja terveystuotannon antajaorganisaatio, joka saa aikaan sosiaalipalveluja, terveystuotannon tai sosiaali- ja terveydenhuollon yhteisiä palveluja joko toimimalla itse sosiaali- ja terveystuotannon toteuttajana tai tilaamalla ne muulta palveluntoteuttajalta.

<https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/DownloadProposalAttachment?attachmentId=15154>

Vertikaalinen integraatio

Vertikaalinen integraatio käsittää kaikkien organisaatioon kuuluvien liiketoimintayksiköiden ja niiden prosessien yhdistämisen. Toisien sanoen siinä yhdistetään tuotantotason operatiiviset teknologiat yritystason tietojärjestelmäteknologioihin.

<https://slcontrols.com/horizontal-and-vertical-integration-in-industry-4-0-for-pharmaceutical-and-medical-device-manufacturers/>

Ydinprosessi

Ydinprosessi on organisaation toimintojen yli päästä päähän kulkeva prosessi, joka tuottaa arvoa suoraan asiakkaalle tai muulle ulkoiselle sidosryhmälle. Ydinprosessi toimii arvontuotannon moottorina, siksi sen suorituskyvyn mittaaminen on ensiarvoisen tärkeää. Ydinprosessien tuotoksina on tyypillisesti tuotteita, palveluita, niiden markkinointia ja myyntiä tai asiakassuhteiden ylläpitoa.

<https://www.artter.fi/prosessiarkkitehtuuri/>

Yhteentoimivuus

Tietojärjestelmien kyky viestiä keskenään sellaisella tavalla tai siinä laajuudessa, että ne voivat rutiinimaisesti käyttää toistensa tuloksia omassa toiminnassaan (ATK-sanakirja, Tietotekniikan liitto ry).

<https://www.suomidigi.fi/ohjeet-ja-tuki/jhs-suositukset/jhs-176-sahkoisten-asiakirjallisten-tietojen-kasittely-hallinta-ja-sailyttaminen>

LINKKEJÄ ERI SANASTOIHIN

Sosiaalialan tiedonhallinnan sanasto: [Sosiaalialan tiedonhallinnan sanasto. Palveluihin, palveluprosesseihin ja asiakastietoihin liittyviä käsitteitä. Versio 5.0 \(thl.fi\)](#)

Luonnos sosiaali- ja terveydenhuollon uudistamisen keskeisten käsitteiden sanastoksi lausunnolla:

<https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=48a1aa9c-52eb-4b7c-a819-dbd48034a5a0&proposalLanguage=da4408c3-39e4-4f5a-84db-84481bafc744>